

Sylvie Křížová: *Sociální život hřbitova. Etnografický výzkum.* Praha: FHS UK 2017, 48 s.

Bakalářská práce Sylvie Křížové vychází z projektu Terénní antropologické praxe, v jejímž rámci se studenti zaměřují na jednotlivé aspekty sociálního, kulturního potažmo materiálního života vybrané slovenské vesnice. Cílem práce Sylvie Křížové bylo tyto roviny propojit, přičemž jako konkrétní téma (terén) si zvolila místní hřbitov. V souladu s povahou projektu Terénní antropologické praxe tedy autorka realizovala dva pobyty v terénu, proložené intenzivní analýzou dat (rapid assessment), přičemž klíčovými technikami tvorby dat pro ni bylo zúčastněné pozorování a polostrukturované rozhovory. Paradigmaticky se práce hlásí k sociálnímu konstruktivismu, teoretické zázemí je nicméně co do konceptuálních přístupů o něco širší (od P. Arièse, M. Augého a P. Nory přes M. Svašek až po A. Guptu a J. Fergusona a S. Low). Volba teoretického zázemí a jeho uchopení v textu nicméně působí logicky a uceleně, jakkoli hned v počátku pojme čtenář jistou nedůvěru (či se začne těšit), jak bude ve vztahu k terénu zacházeno třeba s koncepty hybridní „kultury“ a mobility (srv. s. 12nn). V průběhu četby se pak podezření naplní (resp. čtenář je zklamán). Souhrnnou charakteristikou předložené práce totiž dle mého soudu je, že téma, jeho konceptuální uchopení, vlastní výzkum (byť nepříliš rozsáhlý) a ostatně (jako vedoucí práce mohu říci, že) i autorka sama má obrovský potenciál, který se ale ne zcela podařilo naplnit. Důvod je jediný: časová dotace na finalizaci samotného textu bakalářské práce.

Bakalářská práce Sylvie Křížové je členěna na teoretická východiska, reflexi vlastního výzkumu a tři oddíly analytické. Z teoretického zázemí se pro další text jeví jako klíčový koncept sociální produkce a sociální konstrukce prostoru (Low), které vytváří vynikající zázemí pro analytické uvažování (kapitoly Materiální konstrukce hřbitova a Sociální konstrukce hřbitova – ovšem bohužel už se ztrátou pojmového aparátu citované Low). Až na tuto mou poslední poznámku v závorce lze dosud číst text jako vcelku kvalitní. Autorka terén, svůj výzkum i sebe sama vcelku adekvátně situuje, teoretické zázemí opravdu promýšlí (byť jí to někdy vede až na úroveň spíše poznámek než uceleného textu (s. 13 či 24), formuluje smysluplné výzkumné otázky (s. 14n), reflektuje vlastní výzkum (opět přemýšlivě – viz např. kap. o kvalitě výzkumu, ale i další), zachycuje (byť epizodicky, což je s ohledem na rozsah vlastního výzkumu pochopitelné a především, je to neustále reflektováno) materiální a sociální rozměr sledovaného terénu. S třetí analytickou kapitolou se ovšem text začne dílem rozpadat, dílem opakovat. Navíc už sám název „interpretace významů“ a tedy nepřímý odkaz ke C. Geertzovi se oddaluje původnímu konceptu. Jinými slovy, ona „konstrukce“ a „interpretace“ významů nesměřuje k témuž cíli, a to pomíjím výše zmíněnou „produkcí“.

Na druhou stranu, tyto konceptuální připomínky by mohly jít nad rámec nárokům na bakalářské práce na FHS UK kladené. Textu nutno přiznat snahu o vpravdě etnografický přístup včetně pravdu otevřené reflexivity, kvalitní deskriptivní a někdy i interpretativní pasáže, soustavnou snahu o komunikaci s většinou teoretických konceptů, uvedených v teoretickém rámování práce. Za vyzdvižení stojí postižení rovin materiality hřbitova, identifikace klíčových aktérů a jejich rolí, potažmo praktik, které k sobě *agency* hřbitova váže. Inspirativní jsou také analytické kategorie typu domov, bezpečí, soukromí, a na druhou stranu disciplinace, mocenský nástroj, hranice. Mezi tím vším ona smrtelnost, úmrtí a pohřbívání. To vše je v textu nastoleno, rozpracováno, ovšem nedotaženo.

Na místo detailního komentáře k textu navrhuji k obhajobě bakalářské práce diskutovat právě souvztažnost teoretického zázemí k vlastnímu terénnímu výzkumu, tedy interpretaci hřbitova jako sociální konstrukce prostoru a sociální produkce prostoru.

Závěrem. Vedle výše uvedených připomínek nemohu pominout ani formální nedostatky práce (grafická úprava, občasná gramatická i stylistická pochybení, absenci obrazové přílohy, kterou by si toto téma žádalo). Přese všechnu výše uvedenou kritiku se ovšem domnívám, že bakalářská práce Sylvie Křížové splňuje nároky, které jsou na FHS UK na bakalářské práce kladené. Dokonce lze říci, že výše uvedené výtky pramení primárně opravdu z očekávaného potenciálu (tématu, terénu, autorky) a s tím souvisejícího mírného zklamání. Autorka většinu výsledného textu vypracovala nakonec sama (tímto konstatováním se ovšem jako vedoucí práce rozhodně nezříkám zodpovědnosti), přičemž odhlédnu-li od všech uvedených kontextů, soudím, že v příslušném čase nakonec velmi obstojně. Autorka prokázala schopnost formulace relevantního tématu ve vztahu k terénu včetně argumentace tohoto postupu, volby adekvátního teoretického zázemí i realizace vlastního terénního výzkumu. Proto doporučuji bakalářskou práci Sylvie Křížové k obhajobě a navrhuji ji (možná vzhledem k tónu posudku překvapivě) ještě jako velmi dobrou.

Praha, 18. 9. 2017

Mgr. Hedvika Novotná